

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Quam in rebus, & verbis debeat esse consideratus. cap. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

aut fidem, vel falsa narrarentur miracula, aut ficta reliquia proponerentur; tunc esset peccatum mortale ex Concilio Lateranensi sub Leone X. & Navar. Septimo, esset peccatum mortale predicare propositiones erroneas, temerarias, ac scandalosas, piarum mentium offensivas. Octavo, sacra Scripturae verba ad prophana convertere, ad scurrilia, & fabulosa est contra Decretum Concil. Trident. de usu sacrorum verborum, quod omnibus in communi prohibitum est; quanto magis esset intolerandus error, si in publico suggestu coram populo imprudentissimus, ne dicam impudentissimus id faceret predicator, quod esset sacrarum Scripturarum diuinam maiestatem, & sacrosanctam Spiritus sancti earum auctoris auctoritatem, atque adeo prophanare. Esset denique peccatum veniale, & aliquando posset ad mortale pertinere, si quis tempus in nugis, & facetijs, & quaestionibus inutilibus tereret, vtilibus omisis.

quam in rebus, & verbis consideratus Concionator esse debeat.

Cap. IV.

Am vero, vt huius prudentiae quasi partes, quas paulo ante posui singillatim exponam, ab ijs exordiar primum, quae ipsam Oratoris personam magis attingunt. Atque hoc primo loco praecipuum sit, vt noster Orator, singula quae dicitur est, secum ante sedulo, & accuratè perpendat; nec solum sententias rerumq. momenta, sed verba ipsa diligenter ad trutinam exigat. In tanta enim auditorum frequentia, cum primis est cauendum, ne quid inconsideratè, ac temerè excidat, cum tot sint ferè censores, ac iudices, quot auditores. Volat autem irreuocabile verbum, nec rarò perniciosior est lapsus linguae quam corporis. Et sanè diligenter considerandum est illud Antonij ex Tullio praecipuum, plus enim habet in recessu vsuq. momenti, quam prima specie videatur, quod Oratori maxime cauendum, & providendum putat, ne quid causae obsit, permulta esse in omni parte orationis circumspectienda, ne quid offendat, ne quo irruat. Ac demum quid multa, inquit, omnis cura mea solet in hoc versari semper (dicam enim sapius) si possim, vt boni aliquid efficiam, sin id minus, vt certè ne quid mali. Quod si vehementer cauendum est Oratori prophano; quanto magis sacro, tam bonas tractanti, tamq. graues causas. Ob id quaedam subtilius adnota-

Cap. 25. n. 142.

Verba Scripturae ad scurrilia convertere pessimum. Sess. 4.

Prudentia, circa personam Oratoris.

Præcogitet singula quae dicitur est.

2. de Orat.

tāda sunt, quæ ad hanc prudentiam Ecclesiasticā iter præmuni-
 niant. Ac primū cum loquendum de Deo est, de Christo Seruatore,
 de Beatissima Virgine, & Sanctis, ita decorum seruandū
 est, vt nullum excidat ex ore verbum, non modo à Dei cultu,
 & veneratione, & sanctorum dignitate alienum, sed ne tanta
 quidem maiestate indignum. Quidam comparauit Deum,
 abiectionem cuidam volucris, quæ in foramine abscondita videt,
 & non videtur, cum veller explicare quemadmodum Deus nos
 videat, & ipse à nobis non videatur. Alius nescio quis, Deum
 Patrem carnificem filij sui fuisse dixit in eius Passione. Alius
 parabolam filij prodigi ad Christum accommodans, explicabat
 etiam quomodo pasceret porcos, quomodo omnia consumpsisset
 luxuriosè viuendo. Hæc ego non ingenij acumina, & subtilitates
 vocem, sed imprudentis hominis ineptias. Ecclesiæ Doctores,
 præsertim verò quos illa celebrat, dignum est honorificè nominare
 Sanctorum appellatione, vel alijs honestis titulis appositis,
 non enim parem debemus facere Aristoteli Diuum Augustinum,
 aut sanctum Chrysostomum Ciceroni. Cum turpia in peccata
 dicendum est, vel de quacunque alia materia sordidiore,
 multum modestiæ, verecundiæ, & prudentiæ adhibendum est,
 ad rerum, verborumque delectū, & obiurgandi rationem,
 ne iij qui in tenera ætate versantur, quæ prius ignorabant,
 addiscant. Neque etiam in explicatione locorum aliquot
 Scripturæ sacræ, vbi de rebus ad amorem pertinentibus
 agitur, qualia in Canticis sunt, oportet ad minutatim
 enucleatas rationes descendere. Etenim ea est aliquorum
 peruersitas, vt etiam à salutaribus pharmacis, venenum
 hauriant ad mortem; adeò vt S. Prosper dicat, antiquorum
 decreto fuisse pluribus interdicitam quorundam sacrorum
 librorum lectionem, ne aniri contaminarentur, quod olim
 apud Sapientes etiam Hebræos lege cautum fuisse, sanctus
 Nazianzenus refert, vnde quanta est fomitis nostri corruptio,
 tanta fuit sanctorum cautela, vt contra vitium incontinentiæ
 magno zelo agerent, sed magna sobrietate, & castitate,
 & grauitate in loquendo vterentur. Vituperantem aliquando
 peccata incontinentiæ audiui quibusdam sub tropis, & allegoricis
 verbis, quæ multo nocentius castas aures offendebant,
 quam si apertis vocabulis vsus esset; nam imaginatio diutius
 immoratur, & hæret in applicatione earum rerum,
 quæ sub allegoria significantur. Iure item quidam repre-

Cum honore
 de Deo, &
 Sanctis lo-
 quendum.

Peccata turpia
 verecundè
 arguenda,
 sed cū zelo.

Lib. 3. c. 6.
 de vita cōr.

Orat. de modo
 derat. in
 disp. seruā
 da.

reprehensus est, qui cum laudaret D. Thomæ Aquinatis integritatem, describeretq; prostitutæ mulieris historiam, quæ ad eius pudicitiam labefactandam immissa est, enarrabat verba, & colloquia, quibus impudica fœmina constantissimi iuuenis animum in suam sententiam pellicere conabatur. Neque placet quod aliqui Concionatores faciunt, vt sæpè conuertant se ad mulieres, & sermones ex suggestu habeant de eorum pigmentis, pompa, atque ornatu, præsertim cum id per facietias, & quendam leporem factitant, nam præterquam quod eius loci grauitatem nihil nisi serium, seuerumque, ac sanctam decet, facile est in aliquid impingere, quod possint Auditores in malam partem interpretari. Adde quod nec fructus inde quicquam colligitur. Nam in istis ridet viri, mulieres verò ioci gratia dici arbitrantur. Abstineant igitur omnes ab huiusmodi nugis, quæ multò magis in Concionatore luene vitiosæ, damndæq; sunt. Præterea boni Concionatoris exigit prudentia, vt provideat ne quid damni ex eius verbis tamen veris colligere Auditor per aliquam confectionem possit, vt si quis dicat Confessionis præcepto non obligari populum, nisi semel in anno, afflictationes corporis, saculari præceptas non esse, nec viris coniugatis contemplationem; Christiano satis esse præcepta Dei seruare, quæ ad salutem sunt necessaria, licere corpus delicatè tractare, modò sit in rebus licitis, quæ nequaquam sint contra Dei præcepta, ieiunia quæ non Ecclesia præcipit, & alias voluntarias pœnas, licet bonæ sint, non tamen esse necessarias, neque in his perfectionem consistere, Deum cor maximè quærere à nobis, & virtutes internas, ac similia. Hæc quamquam verè dici possint, tamen occasionem inde sumunt multi non magni ea faciendi, contra potius curandum est Concionatori, vt ad ea rectè omnes afficiantur. Cum enim post peccatum & corruptam naturam, tanta in homine procliuuitas ad mala remanserit, opus habet his asperitatibus ad remedium, sicut qui ex graui morbo emerfit, nisi præcipua se custodia, ac diuina tueatur, facillè in morbum reuoluitur. Et licet verum sit in his externis pœnitentijs non sitam esse perfectionem; tamen certum est instrumenta ad eam esse, & à sanctis viris in eum finem adhibitas. Eodem modo, qui diceret iurandum esse licitum, atque actum Religionis, & sanctos iurasse, neque adderet aliud, hic occasionem præberet multis facillè iurandi, cum deberet potius docere non esse iurandum, nisi in graui

Cautela maxima in his, quæ dicuntur adhibenda.

necessitate, summaq. cum reuerentia. Caueat ne significet aliquid quod ex confessione habet; licet enim non sit reuelare confessionem cum illud est tale, vt nullo modo sciri possit, tamen aliqui offenduntur, & possent credere facile, quia in confessionibus audiuntur referri, aut manifestari. Sit ergo in omni sententia Concionator maximè cautus, & omnem fugiat ambiguitatem. Hic etiam addiderim, vt cum Matrimonium laudat, semper aliquid de excellentia castitatis atterat, cum de prædestinatione agit, etiam liberi arbitrij, cum de libero arbitrio, gratia faciat mentionem, cum vitia prauorum Sacerdotum castigat, de Sacerdotis dignitate aliquid adiungat. Cum vitæ religiosæ laudes celebrat, dicat etiam coniugatos bonos saluari, cum Dei prædicat misericordiam, adnectat aliqua de iustitia contra eos qui misericordia abutuntur, ac vicissim vbi Dei aduersus peccata seueritatem demonstrat, sermonem de misericordia inferat, vt contraria cõtrarijs moderetur. Huc illud pertinet, vt nihil admisceat, quod improbi perperam trahere possint in malum sensum ob difficultatem, vel obscuritatem. Si verò inter concionandam aliquid dictum sit, quod falsum esse post dimissam concionem cognouerit, debet omnino alia Concione corrigere, ne falsa doctrina auditorum animis hæreat, neque id debet esse mirum, cum Concionatores sicut alij homines errare possint, quam cautionem his verbis docet August. plerumque nos ipsi recolentes, quæ dixerimus reprehendimus aliquid, ita curandum est, vt illi sensim corrigantur, qui non Dei verbis, sed planè nostris in aliquam lapsi sunt falsitatem.] Ibidem docet quando aliquod verbum ob asperitatem vel nouitatem, aut quia male intellectum est, offendit Auditores debere curare Concionatorem (si Auditor sanabilis est) vt quamprimum auctoritatum & rationum copia, sine vlla dilatione sanetur.] Quantum vero ad sententias, & res, multa sunt quæ non debent è suggestu Auditoribus proponere, aut de illis differere, vel quia sunt falsa, vel quia periculosa, vel quia male sonantia, vel quia possunt magis offendere aures populi, quam ad pietatem excitare. Hæc enim allata coram promiscua multitudine imprudenter, & absque matura consideratione, non solum damnum, aut errorem in Auditoribus generare queunt; sed ipsi concionantis personæ, magnam possunt imprudentiæ notam inurere, & ob eam causam hoc loco à me nonnulla afferentur exempla, vbi de prudentia ad Oratoris nostri personam

Si quid male dictum, quo modo corrigendum.

De cathedra. rud. e. 11.

sonam spectante agitur quamvis etiam ad materiam reuocari potuissent, quorum similitudine, & alia huiusmodi penitus esse præcauenda, & effugienda intelligat; sæpè enim vidimus Concionatorum sententias aliquas dictas; ad sacrum Inquisitionis tribunal fuisse delata, & meritò ipsos vel punitos, vel reprehensos ob nimiam licentiam, ac loquendi temeritatem.

Sententia, ac Doctrina, quæ in suggestu à Concionatore disputanda non videntur. Cap. V.

Primo loco tanquam basim eorum, quæ hoc capite proponimus, statuimus verba Concil. Trident. in decreto de Purgatorio, ubi hæc dicuntur, Apud rudem plebem difficilius, ac subtiliores quæstiones, quæque ad ædificationem non faciunt, & ex quibus plerunque nulla fit pietatis accessio à popularibus concionibus secludantur. Incerta item vel quæ specie falsi laborant, euulgari ac tractari non permittant; Ea verò quæ ad curiositatem quamdam, aut superstitionem spectant vel turpe lucrum sapiunt, tanquam scandala, & fidelium ostendicula prohibeant. Super hac sacrosancti Concilij doctrina innixi multas afferemus, quæ occurrunt sententias, quæ secundum hanc Concilij censuram, vel prætermitti omnino, vel leuiter tangendæ videntur in nostris popularibus Concionibus. Primum non expedit de concordia prædestinationis, ac liberi arbitrij agere, cum hæc veritas non facile possit tractari populari modo. Non agatur an prædestinatio sit ex præiudicatis meritis, nec ne. Cur hic sit prædestinatus non ille; an prædestinatus possit reprobari, vel contrà reprobatus saluari; hæc enim vix Theologi intelligunt. An ad eum peccati statum homo peruenire possit, ut Deus denegat auxilium suum; An liberum arbitrium possit omnia, vel aliqua opera moralia præstare, sine auxilio speciali; An facienti quod in se est per liberum arbitrium, Deus det infallibiliter gratiam, & quomodo, Cur Deus permittat peccata, quæ tamen posset impedire: Nunquam disputet, nec proponat quæstiones examinandas circa res, quæ in symbolo Apostolico continentur; sunt enim hi articuli Christianæ Religionis prima principia, quæ non debent in disputationem vocari apud Christianos, sed tantum explicari. Neque est necessarium, aut vtile disputare de prouidentia Dei, eo modo, quo solet agi contra infideles eam negantes, sed satis est docere ad fiduciam ingenerandam.

P P 4 dam.